

۳۸ خطای رایج داستان‌نویسان

و شیوه‌های دور ماندن از خطاهای تکراری

جک م. بیکهم

محمدعلی قربانی

www.ketab.ir

- سرشناسه: بیگم، جک م. Jack M. Bickham ۱۹۳۰ - م.
 - عنوان و نام پدیدآور: ۳۸ خطای رایج داستان‌نویسان: و شیوه‌های دور ماندن از خطاهای تکراری/جک م. بیگم؛ [مترجم] محمدعلی قربانی؛ ویراستار لیلا جلیلی.
 - مشخصات نشر: تهران، عصر داستان، ۱۳۹۶.
 - مشخصات ظاهری: ۲۴۴ ص؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
 - فروست: گام به گام تا داستان‌نویسی حرفه‌ای/ زیر نظر حبیب یوسف‌زاده، محمدعلی قربانی؛ ۳.
 - شابک: دوره ۶-۱۹-۶۹۷۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ۱۹۰۰۰۰ ریال: ۱-۳۷-۶۹۷۰-۶۰۰-۹۷۸
 - یادداشت: عنوان اصلی: The 38 Most Common Fiction Writing Mistakes (And How to Avoid Them) 2001
 - یادداشت: چاپ قبلی کتاب تحت عنوان خطاهای رایج نویسندگان و راه‌های اجتناب از آن‌ها توسط انتشارات امیرکبیر در سال ۱۳۸۴ منتشر شده است.
 - موضوع: داستان‌نویسی
 - موضوع: Fiction-- Authorship
 - موضوع: ریسندگی خلاق
 - موضوع: Creative Writing
 - ترجمه: رده: قربانی، محمدعلی، ۱۳۵۰، مترجم.
 - شمار: افزوده: یوسف‌زاده، حبیب، ۱۳۴۴-
 - رده‌بندی: برگه: ۱۱، مخ: ۹۳، PNT۳۳۵۵/
 - رده‌بندی دیوید: ۸۰۸۳
 - شماره کتابشناسی: ۴۶۷۸۶۱

۳۸ خطای رایج داستان‌نویسان

گام به گام تا داستان‌نویسی حرفه‌ای - ۳

جک م. بیگم

محمدعلی قربانی

دبیر مجموعه: حبیب یوسف‌زاده

ویراستار: لیلا جلیلی

طراح جلد: ایمان اوجیان

صفحه‌آرا: الهام الیکایی

ناشر: عصر داستان

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۱-۳۷-۶۹۷۰-۶۰۰-۹۷۸

شابک دوره: ۶-۱۹-۶۹۷۰-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۱۹۰۰۰۰ ریال

تهران، بلوار کریمخان زند، خیابان سنایی، کوچه اعرابی (۵) شماره ۶

<http://www.adabiatirani.com>

۰۲۱-۸۸۳۰۰۸۲۴

کلیه حقوق چاپ و نشر و ترجمه در قالب‌های مختلف کاغذی، الکترونیکی و ... برای

بنیاد شعر و ادبیات داستانی ایرانیان محفوظ است.

۹	 سرآغاز
۱۳	 پیش به سوی گفتار
۱۵	 فصل ۱ / بهانه نیاورید
۲۱	 فصل ۲ / خودتان را بیش از چیزی که هستید باهوش فرض نکنید
۲۵	 فصل ۳ / موقع نوشتن خودنمایی نکنید
۲۹	 فصل ۴ / منتظر معجزه نباشید
۳۳	 فصل ۵ / خیل وقت صرف گرم کردن موتورتان نکنید
۴۱	 فصل ۶ / در تورم غروب آفتاب دست بردارید
۴۷	 فصل ۷ / در داستان، آدم‌های واقعی استفاده نکنید
۵۵	 فصل ۸ / درباره آدم‌های بی‌خسیت ننویسید
۶۵	 فصل ۹ / از دردسر فرار کنید
۷۱	 فصل ۱۰ / نگذارید ماجراهای دامن اتفاق بیاftند
۷۹	 فصل ۱۱ / محرک‌ها و واکنش‌های داستان را فراموش نکنید
۸۵	 فصل ۱۲ / یادتان نرود داستان چه کسی را دارید حریف می‌کنید
۹۱	 فصل ۱۳ / در بیان روش زاویه دید کوتاهی نکنید
۹۷	 فصل ۱۴ / برای خواننده‌تان سخنرانی نکنید
۱۰۱	 فصل ۱۵ / اجازه ندهید شخصیت‌ها سخنرانی کنند
۱۰۵	 فصل ۱۶ / نگذارید شخصیت‌ها پر حرفی کنند
۱۱۱	 فصل ۱۷ / حرف‌های شخصیت‌تان را از شکل نیندازید
۱۱۷	 فصل ۱۸ / تأثیرگذاری بر حواس را فراموش نکنید

فصل ۱۹ /	نترسید که بگویید «گفت»	۱۲۳
فصل ۲۰ /	گمان نکنید که می دانید؛ تحقیق کنید	۱۲۷
فصل ۲۱ /	هرگز از مشاهده گری و یادداشت برداری دست برندارید	۱۳۳
فصل ۲۲ /	به ساختار صحنه بی توجه نباشید	۱۳۹
فصل ۲۳ /	از بالای در تمساح پرت نکنید	۱۴۷
فصل ۲۴ /	بگذارید شخصیت هایتان فکر کنند	۱۵۱
فصل ۲۵ /	در مه سرگردان نمانید	۱۵۷
فصل ۲۶ /	نگران آشکارگویی هایتان نباشید	۱۶۵
فصل ۲۷ /	از خودتان انتقاد نکنید	۱۷۳
فصل ۲۸ /	نگران نباش، نظر مادران درباره کارتان چیست	۱۸۱
فصل ۲۹ /	احساسات را مخفی کنید	۱۸۳
فصل ۳۰ /	به جلسات داستان ختمی نرسید	۱۸۹
فصل ۳۱ /	به توصیه های اهل فن بی اعتنا نباشید	۱۹۷
فصل ۳۲ /	دنبال فرو بازار نباشید	۲۰۷
فصل ۳۳ /	ادایطواری نباشید	۲۱۱
فصل ۳۴ /	ایده های پی رنگ هایتان را حرام نکنید	۲۱۷
فصل ۳۵ /	خیلی زود دست از کار نکشید	۲۲۳
فصل ۳۶ /	نگذارید ویراستاران پیش از خواندن داستان قضاوتتان کنند	۲۳۱
فصل ۳۷ /	کوتاه نیابید	۲۳۵
فصل ۳۸ /	همین طور آنجا ننشینید	۲۴۱
فصل ۳۹ /	درباره نویسنده	۲۴۳

سر آغاز

همواره دو بار در باره داستان‌نویسی رایج بوده است. گروهی معتقدند، نویسندگی قابلیت ذاتی است و باید در جوهره یک فرد وجود داشته باشد. گروهی نیز عقیده دارند، فراگیری اصول نوشتن چندان سخت‌تر از فراگیری سایر هنرها، از جمله موسیقی نیست. همان‌طور که یک هنرجوی موسیقی بعد از ممارست کافی به نوازنده‌ای چیره‌دست بدل می‌شود، در نویسندگی نیز می‌توان با کمی تلاش و تبحر در مجموعه‌ای از شیگردها به سطح قابل قبولی از توانایی نوشتن دست یافت. از طرفی داستان‌های پرمایه و غنی می‌توانند برای مخاطبان خود در نقش شبیه‌ساز زندگی ظاهر شوند و با ارائه تجارب زندگی و ایجاد حس روحی، در اعتلای شخصیت و رشد عقلی و عاطفی آن‌ها بسیار تأثیرگذار باشند.

واقعیت این است که هر فردی با هر درجه از استعداد، بهره‌ای از خلاقیت و قریحه نویسندگی دارد. اگرچه باید اذعان کرد همان‌طور که در عالم موسیقی هر نوازنده‌ای بتهوون و موتزارت نمی‌شود، در عالم نوشتن نیز نباید انتظار داشت که افراد بعد از گذراندن یک دوره یا مطالعه چند کتاب، تولستوی و همینگوی از آب دربیایند و شاهکار خلق

کنند. اما باید توجه نمود که هر قدر بیشتر بر طبل نوشتن بکوبیم و زمینه را برای اعتلای این هنر مهیا سازیم، احتمال بروز استعدادهای برتر نیز بیشتر می‌شود. به عبارت دیگر، همانند بلورهای نبات که در محیط اشباع شده شکل می‌گیرند، استعدادها نیز برای شکوفایی بهتر نیازمند محیط مناسب هستند.

از این رو بنیاد شعر و ادبیات داستانی ایرانیان، به عنوان نهاد مروج ادبیات داستانی بر خود فرض می‌داند به هر نحو ممکن به ترویج ادبیات داستانی، این هنر راهبردی در عصر حاضر اقدام کند. زیرا باور دارد که حضور یک ملت در عرصه‌های بین‌المللی و تأثیرگذاری‌اش در افکار عمومی جهان بیشتر به میزان چیز مکتبی به هنر و در رأس آن‌ها ادبیات داستانی است. پر واضح است که یکی از اقدامات مؤثر برای تحقق این امر خطیر، تولید منابع آموزشی جذاب و تأثیرگذار است. همچنین بر کسی پوشیده نیست که به موازات تحول دیدگاه بشر نسبت به روان‌شناسی یادگیری، شیوه‌های آموزش نیز به تدریج دستخوش تحول شده و اغلب تلاش می‌شود مواد آموزشی انطباق بیشتری با کارکرد ذهن داشته باشند و آخرین یافته‌های علمی و روان‌شناسی در آن‌ها لحاظ گردد. از همین روست که امروزه مفاهیمی همچون «هوش‌های چندگانه»، «یادگیری مشارکتی»، «یادگیری معکوس» از بحث‌های داغ علوم تربیتی و شناختی هستند. با این ملاحظه اگر کمی در منابعی که تاکنون در باب مهارت نویسندگی تألیف و ترجمه شده دقت کنیم، می‌بینیم که اغلب آن‌ها بر شیوه‌های سنتی متکلم وحده و القای مفاهیم از بالا به پایین متکی هستند. بنابراین شرایط امروز ایجاب می‌کند منابعی مبتنی بر دیدگاه‌های نو و به اصطلاح «به‌روز شده» تدارک ببینیم.

مجموعه «گام‌به‌گام تا داستان‌نویسی حرفه‌ای» تلاشی در این مسیر است. این آثار اغلب رویکردی عملی و مبتنی بر تعامل و تمرین دارند.

توصیه‌های کلامی رایج، به‌طور عملی با هنر داستان‌نویسی درگیر نمایند. از این رو مطالعه هر کدام از این کتاب‌ها می‌تواند نقطه شروعی جذاب و برانگیزاننده برای هنرجویان داستان‌نویسی و دست‌مایه و منبعی قابل اتکا برای استادان باشد. امید است پیش‌کسوتان عرصه ادبیات داستانی و آشنایان طریق با نقد و نظرهای دلسوزانه و سازنده خود یار و یاور پدیدآورندگان این مجموعه در گام‌های بعدی باشند.

لازم است در این فرصت از زحمات دوست عزیزمان جناب آقای حبیب یوسف‌زاده، دبیر علمی این مجموعه، و دیگر همکارشان جناب آقای محمدعلی قربانی سپاسگزاری کنم؛ چه این کار بدون تلاش مجدانه ایشان به ثمر نمی‌نشت.

مهدی قزلی

مدیرعامل بنیاد شعر و ادبیات داستانی ایرانیان

پیش به جوی گفتار

معمولاً استادها قبل از هر چیزی پیش گفتار می‌آید، اما چون این کتاب در خصوص داستان‌نویسی و تکنیک‌های آن است ترجیح دادم نام بخش اول کتاب را پیش به جوی گفتار بگذارم. می‌پرسید چرا؟ دلیلش واضح است. اول اینکه داستان‌نویسی خوب داستان‌هایی پیشرو هستند و دوم اینکه نویسنده‌های داستان‌های خوب دوران‌دیش هستند و به چشم‌انداز آینده چشم دوخته‌اند.

تجربه بیست سال تدریس نویسندگی صرفاً بی‌دانشگاه اوکلاهاما من را با تمام مشکلاتی که ممکن است یک نویسنده در طول مسیر نویسنده شدنش روبه‌رو شود آشنا کرده است؛ مثلاً از سال‌ها دانشجویی داشتم که هم نابینا بود و هم ناشنوا. او یک همکار ۱۴ ساله داشت که کنارش بنشیند و حرف‌های مرا کف دستش هجی کند، اما تا آنجایی که یاد می‌آید بزرگ‌ترین و همه‌گیرترین مشکلی که در میان دانشجویها دیدم تمایل آن‌ها به نوشتن ایستا و ساکن بود. نوشته‌هایی بدون حرکت روبه‌جلو. مشکل رایج بعدی نگاه رو به عقب بچه‌ها بود. مدام نگران اشتباهات گذشته‌شان بودند و ضعف‌هایی که در داستان‌های قبل داشتند و از عملکرد گذشته‌شان ناامید بودند. در این سال‌ها بارها گفته‌ام که به

جلو نگاه کنید. به آینده. آنجا پر از چالش است. پر است از هیجان و آرزوهای بالقوه. آنجا پیروزی در انتظار شماست.

شاید بپرسید چرا من این کتاب را نوشتم. راستش در آغاز از شما درخواست می‌کنم منفی فکر نکنید و ناامید نشوید. در این کتاب سعی دارم شما را در برابر ارتکاب اشتباه واکسینه کنم تا در دام آن‌ها نیفتید. ضمناً، به شما می‌گویم نوشته‌های قبلی‌تان را با چیزهایی که در این کتاب فاش می‌گیرید قضاوت نکنید. چرا که باز هم این کار نوعی ماندن در گذشته است. شما را عقب می‌اندازد. امید من این است هر کدام از این سرفصل‌های ۳۸ گانه را در کارهای آینده خود لحاظ کنید و مراقب باشید که مرتکب این خطاهای تکراری نشوید. اگر این اشتباهات را مرتکب نمی‌شده‌اید به بهتر و اگر قبلاً مرتکب شده‌اید برای کارهای آینده مراقب آن نقطه ضعف‌تان باشید.

اگر بایستید و به کارهای گذشته - و به عنوان معامله‌ای پایان‌یافته و نسخه‌ای بدون تغییر بنگرید کارتان تمام است. تمام آثار شما زنده هستند و پویا و باید مدام به آینده آن‌ها فکر کنید و اینکه چه ابتکاراتی می‌توانید برای پیشبرد آن‌ها رویشان پیاده کنید. در ادامه کتاب شما با بسیاری از افعال منفی مثل اجازه ندادن و نکردن روبرو می‌شوید. همه آن‌ها فقط برای جلب توجه شماست. به خاطر داشته باشید که پشت هر منفی یک مثبت است. پشت هر شکست یک پیروزی منتظر شماست. به شرط آنکه در کارتان ثابت‌قدم باشید. البته الان حرکت کنید. حرکت روبه‌جلو. به پیش.